

'We moeten ons niet schuldig voelen omdat we eens buitenkomen'

De Standaard* - 14 Apr. 2020
Page 2

* De Standaard/West-Vlaanderen, De Standaard/Oost-Vlaanderen, De Standaard/Antwerpen, De Standaard/Vlaams-Brabant/Brussel, De Standaard/Limburg

Niet alle remmen zijn los, zegt professor in de sociale psychologie Karen Phaet. Ze wijst erop dat de inspanning niet voor iedereen dezelfde is. 'De stad creëert een heel andere context dan het platteland.'

Van onze redactrice Veerle Beel

Brussel In meerdere steden zijn dit weekend pv's opgesteld wegens samenscholingen (zie inzet). Mensen die zijn thuisgebleven, storen zich aan het feit dat anderen de quarantaineregels overschrijden. Maar Karen Phaet, professor in de sociale psychologie aan de KU Leuven, waarschuwt ervoor mensen te snel van slechte intenties te verdenken.

'De afgelopen weken hebben de meeste mensen zich heel snel en verregaand aangepast', zegt ze. 'De meeste mensen blijven thuis en blijven op een respectabele afstand van anderen. Dat mogen we niet uit het oog verliezen, want anders zeggen we dat alle remmen los zijn, wat niet zo is.'

Hoe komt het dat een minderheid de regels aan zijn laars lapt?

'In de psychologie spreken we van interne attributies: we wijzen anderen nogal snel slechte intenties toe. We zien zaken die we niet begrijpen en wijzen anderen met de vinger: zij zijn de toestand beu, zij schenden de regels.'

Toch kwamen er afgelopen weekend weer meer mensen buiten.

'Misschien iets meer, ja. De omstandigheden speelden daarbij een rol: het is vakantie, er is geen aanbod van onderwijs, veel mensen hebben verlof genomen, het was prachtig weer en bovendien Pasen. Dan vragen dat iedereen binnenblijft, is de moeilijkst denkbare test. Waar ik als sociaal psychologe vooral op wil wijzen, is dat de inspanning niet voor iedereen dezelfde is. De regels zijn niet voor iedereen gelijk.'

Hoe bedoelt u?

'Het maakt in deze lockdown een groot verschil of je alleen woont, met een partner of een gezin. Of je klein behuist bent, zonder zelfs maar een terras, of in een huis met tuin woont. Ook creëert de stad een heel andere context dan het platteland.'

'Ik zie het op de Dageraadplaats in Antwerpen, waar ik woon: er is vandaag veel volk. Maar ik zie ook ouders met jonge kinderen toekomen die meteen rechtsomkeert maken, omdat ze vaststellen dat er al zoveel volk is. En tegelijk: er zijn veel minder mensen aanwezig dan op een gewone lentedag. Dan zou het hier over de koppen lopen zijn.'

Virologen en politici reageren ontgoocheld: dit voorspelt niets goeds voor de curve.

'Het is terecht dat zij daarop wijzen. Ieder speelt zijn rol. Nogmaals, de meeste mensen zien in dat het nodig is om fysiek afstand te bewaren. We moeten elkaar bij de les houden, want we moeten hier samen door. Laten we niet denken dat we onheus behandeld worden omdat we ons wel aan de regels houden, en we moeten ons evenmin schuldig voelen omdat we weleens buiten moeten komen. Deze crisis treft verschillende groepen op verschillende manieren. Mijn zoon van tien moet af en toe eens goed kunnen rondrennen. Oudere mensen hebben daar minder behoefte aan. Het gaat om de gezamenlijke inspanning.'

Misschien missen we die toon in de waarschuwingen van de virologen of de pv's van de politie.

'Bij ons op het plein zie ik ook politie die met de mensen in gesprek gaat, en niet direct een pv uitschrijft. Repressief optreden alleen motiveert niet. Nogmaals, onze omgeving is niet aangepast aan deze uitzonderlijke situatie. Denk ook aan de supermarkt, waar de rekken zo dicht bij elkaar staan dat je onmogelijk 1,5 meter afstand kunt houden. Als dit het nieuwe normaal wordt, zal onze omgeving zich moeten aanpassen, zodat het makkelijker wordt om afstand te houden.'

U spreekt niet over social distancing.

'Ik vind dat een foute term. We moeten fysiek afstand houden van elkaar, maar niet sociaal. Want mensen zijn sociale wezens. We kunnen niet zonder de anderen. Eenzaamheid is even schadelijk als roken. We hebben een fundamentele behoefte om ons verbonden te voelen. Als we dit op langere termijn willen volhouden, zullen we creatieve manieren moeten zoeken om met elkaar verbonden te blijven. Het verklaart wellicht waarom zoveel mensen om acht uur 's avonds blijven applaudisseren voor het zorgpersoneel: het is uitgegroeid tot een creatieve manier om sociaal verbonden te zijn met je buurt.'

Over de langere termijn gesproken: misschien valt ook de zomervakantie wel in het water.

'Er zijn veel onzekerheden. Het zal een voortdurende inspanning vragen om draagvlak te behouden. Vaak denkt men dat mensen in uitzonderlijke omstandigheden paniekerig en/of depressief worden. Studies over rampen in het verleden, zoals de orkaan Katrina in New Orleans, leren ons dat de meeste mensen juist gedisciplineerd en redelijk handelen. Het is een normale impuls om elkaar zo goed mogelijk te helpen. We kunnen meer dan we in onverdachte tijden voor mogelijk hielden.'

'Niettemin denk ik dat er nog ruimte is voor meer communicatie, zodat grotere groepen in de samenleving zich gerepresenteerd zien. Groepen die, zoals ik zei, niet in gelijke mate getroffen worden. Zoals de jongeren die in Brussel op straat kwamen toen hun

leeftijdsgenoot dit weekend omkwam. Zijn vader richtte zich tot hen in het Frans en het Arabisch. Ik denk niet dat Marc Van Ranst die jongeren al had bereikt.'

Veerle Beel

Copyright © 2020 Mediahuis. All rights reserved